

KIRKKOHALLITUKSEN YLEISKIRJE

Nro 9/2011
10.3.2011

KIRKONKIRJOJEN TUTKIMINEN SUKUTUTKIMUSTA VARTEN JA KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Korkein hallinto-oikeus on tehnyt 16.11.2010 päätöksen, joka koskee mahdollisuutta antaa lupa omatoimisesti tutkia kirkonkirjojen tietoja sukututkimusta varten. Asiassa sovellettiin aikaisempaa väestötietolakia (507/1993), joka on sittemmin kumottu 1.3.2010 voimaan tulleella lailla väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista (661/2009, jäljempänä väestötietolaki). Päätöksellä on siitä huolimatta merkitystä myös uuden väestötietolain soveltamisessa, koska uuden lain säännökset vastaavat monilta osin sisällöltään päätöksessä sovellettuja aiemman väestötietolain säännöksiä.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä todetaan, että tutkimuslupapyyntöön kohteena olleet kirkonkirjat ovat kirjamuodossa tai mikrofilmattuna mikrokorteille niin, että yhdellä mikrokortilla on tietoja useammasta eri henkilöstä ja perheestä. Kirkonkirjat sisältävät muun muassa merkintöjä sairauksista, huostaanottopäätöksistä, huoltopäätöksistä ja huoltosopimuksista, viittauksia rikosrekisterissä oleviin merkintöihin sekä merkintöjä kirkkoon kuulumisesta, kasteesta, rippikoulusta, konfirmaatiosta ja poliittisista taustoista. Arkaluonteisia henkilötietoja tai henkilötietojen luovuttamisen kieltäneiden henkilöiden henkilötietoja ei voitu erottaa muista tiedoista. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lupaa tutkia kirkonkirjoja sukututkimusta varten ei voitu myöntää, koska tietojen luovuttamiselle säädetyt henkilötietojen suojaa ja arkaluonteisten tietojen luovuttamista koskevat edellytykset eivät täyttyneet. Päätöksestä johdettava oikeusohje ei kuitenkaan estä sukututkijoita saamasta niitä henkilötietoja, joita heillä on lain mukaan oikeus käsitellä.

Sovellettavat uuden väestötietolain säännökset

Kirkonkirjoista tapahtuvaan tietojen luovutukseen sovelletaan soveltuvin osin uuden väestötietolain 4 luvun säännöksiä. Lain 28 §:n mukaan tietoja voidaan luovuttaa vain, jos väestötietolaissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa eikä henkilön oikeudesta kieltää tietojensa luottaminen muuta johdu. Tiedon tulee olla tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etuja tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Väestötietolain 45 §:n mukaan tietojen luovuttamista koskevat rajoitukset päättyvät, kun henkilön kuolemasta on kulunut 50 vuotta tai, jollei tästä ole tietoa, viimeistään silloin, kun hänen henkilötietojaan koskevan viimeisen merkinnän tekemisestä järjestelmään on kulunut 100 vuotta.

Väestötietolain 33 §:n mukaan väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa sukututkimukseen tai henkilömatrikkelin laatimiseen tarpeelliset tiedot siten kuin siitä säädetään henkilötietolaissa. Henkilötietolain 18 §:n mukaan sukututkimusta varten pidettävään henkilörekisteriin saa kerätä ja tallettaa sukuun kuuluvasta henkilöstä ja tämän aviopuolisosta rekisterin tarkoituksen kannalta tarpeelliset yksilöintitiedot samoin kuin muut sukututkimuksen kannalta tarpeelliset henkilötiedot sekä yhteystiedot yhteydenottoa varten, jollei rekisteröity ole kieltänyt itseään koskevien tietojen keräämistä ja tallettamista. Sukututkimusrekisteriä varten saa henkilörekisteristä luovuttaa ne tiedot, jotka sukututkimusrekisterin rekisterinpitäjällä on oikeus kerätä ja tallettaa tällaiseen rekisteriin, jollei rekisteröity ole kieltänyt tietojen luovuttamista.

Henkilötietolain 11 §:ssä kielletään arkaluonteisten tietojen käsittely. Poikkeuksena käsittelykieltoon on 12 §:ssä mainittu muun muassa tietojen käsittely historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten. Sukututkimusta ei ole henkilötietolain ja väestötietolain muissa säännöksissä rinnastettu historialliseen ja tieteellisen tutkimukseen, vaan sitä käsitellään erillisenä asiana.

Tietojen luovuttamisen tavoista ja keinoista säädetään väestötietolain 46 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen voi väestötietolaissa säädetyin edellytyksin antaa henkilölle oikeuden tutkia valvonnassaan väestötietojärjestelmään kuuluvia asiakirjoja ja muita vastaavia tietoaineistoja, joita ei ole otettu digitaalisessa muodossa automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävään tietojärjestelmään.

Seurakuntien nykyinen käytäntö

Seurakunnilla ja seurakuntien keskusrekistereillä on ollut erilainen käytäntö siinä, onko sukututkijoilla ollut mahdollisuus tutkia annetun luvan perusteella omatoimisesti kirkonkirjoja sukututkimusta varten. Joissakin seurakunnissa on ollut mahdollista tutkia kirkonkirjoja aina vuoteen 1962 asti, jolloin siirryttiin kirjamuotoisista kirkonkirjoista perhelehtikortteihin. Merkittävässä osassa seurakuntia on ollut mahdollista tutkia ainoastaan 100 vuotta vanhempia kirkonkirjoja. Joissakin seurakunnissa puolestaan ei ole ollut mahdollisuutta järjestää omatoimiselle tutkimiselle lainkaan mahdollisuutta tiloista, laitteista ja materiaaleista riippuvista syistä.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen merkitys

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös on laatuaan ensimmäinen, jossa on nimenomaisesti otettu kantaa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan sekä mahdollisuuteen antaa lupa tutkia omatoimisesti kirkonkirjoja sukututkimusta varten. Lainsäädännön perusteella päätöksessä on korostettu yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa suhteessa sukututkimuksen harjoittamisen intresseihin.

Sukututkimus on kasvava ja merkittävä harrastus, jonka tietolähteenä kirkonkirjat ovat ensiarvoisen tärkeitä. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös on kuitenkin otettava huomioon tietopalvelujen järjestämisessä sukututkijoille, jotta seurakunnissa toimittaisiin lainmukaisesti ja myös yhdenmukaisesti.

Kirkkohallitus suosittaa yhtenäiseksi käytännöksi ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen edellyttämän henkilötietojen suojan toteuttamiseksi, että jatkossa kaikki seurakunnat ja keskusrekisterit antaisivat lupia ainoastaan 100 vuotta vanhempien kirkonkirjojen (lähinnä niistä otettujen mikrofilmien) tutkimiseen.

Liitteenä on korkeimman hallinto-oikeuden päätös sekä eduskunnassa päätöksen johdosta esitettyyn kirjalliseen kysymykseen annettu ministerin vastaus.

Lisätietoja asiasta tarvittaessa antaa hallintopäällikkö Mikko Tähkänen, sähköposti etunimi.sukunimi@evl.fi.

KIRKKOHALLITUS

Jukka Keskitalo

Pirjo Pihlaja